

JUSTIITSMINISTEERIUM

Riigikogu kultuurikomisjon

Teie	05.07.	2002.	a.	nr.	1-7/4921
Meie	1.08.	2002.	a.	nr.	3-2-4/9329

Vabariigi Valitsuse seisukoha esitamine
Riigikogu otsuse eelnõu 1130 OE kohta

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 23. juuli 2002. a istungi protokollile nr 30 teatame, et Vabariigi Valitsus toetab põhimõtteliselt Riigikogu kultuurikomisjoni, sotsiaalkomisjoni ja põhiseaduskomisjoni 20. juunil k.a algatatud Riigikogu otsuse „Eesti kodanikeühiskonna arengu kontseptsiooni heakskiitmine“ eelnõu (1130 OE).

Märgime, et kontseptsiooniga võetakse riigieelarvele suuremahulisi kohustusi ilma soovitatavat tulemust täpselt määratlemata ja omamata kontrolli rahade kasutamise ning tulemuse üle. Määratlemata on seegi, kellele, mis eesmärgil ja missuguseid kohustusi ühe või teise kontseptsiooni punkti rakendamine kaasa toob, kui suured on selleks vajaminevad kulutused ja millistest vahenditest need kaetakse?

Dokumendis toodud põhimõtted ja konkreetsed rakenduslikud ettepanekud on omavahel vastuolulised. Kuigi ühtne juriidiline käsitlus Euroopa Liidus vastava temaatika osas puudub, tuleb siiski tunnistada, et antud dokumendi põhimõtted erinevad tugevalt Euroopa Komisjoni dokumentides antud temaatika käsitlemisest.

Teeme eelnõu kohta järgmised üksikasjalikumad märkused:

1. EKAK sisaldab hulga dokumenti üksnes kirjeldavaid märkusi, mis ei oma selle regulatsioonis mingit iseseisvat tähendust ning peaksid sellest tulenema paiknema kontseptsiooni seletuskirjas. Sellised oleksid eessõnas sisalduvad viited EKAK väljatöötamisele mittetulussektori algatusel koostöös avaliku võimuga; I. 3. viimane lause; II. 3. teine lause; III. 2. esimene lause; V. esimene lause.
2. Liigselt pretensioonika ja paljasõnalisena kõlab EKAK eessõnas (lk 1, kolmanda lõigu esimene lause) väljendatud mõte, mille kohaselt EKAK peaks kaasa aitama sellele, et Eestist saaks taas kodanikualgatusele tuginev ühiskond. Äärmiselt küsitav on võimalus mõõta ühe või teise ühiskonna kodanikualgatusele tuginemise määra. Lisaks tähendab see väide, et tänane Eesti riik ei tugine hoopiski kodanikualgatusele, mida ei saa siiski päris õigeks pidada. Märgitakse liiatigi juba järgmises lauses, et Eesti rahvuse ja riigi kujunemisel on kodanikualgatusel olnud alati otsustav tähtsus.

AA 002950

Riigikogu kultuurikomisjon

02.08.2002 a. nr. P93-V

Tõnismägi 5A
15191 TALLINN
Reg. nr. 70000898

tel. (3 72) 6 20 81 00
fax (3 72) 6 20 81 09
E-mail sekretar@just.ee
http://www.just.ee

a/a 10220001247014
Tallinna Riigikassa
Eesti Ühispank
kood 401

3. Eessõna viimases lauses (lk 2, esimene lõik) on mõttekriipsude vahel tahetud välja tuua Eesti Vabariigi põhiseaduse preambulis märgitud põhiväärtused, millele Eesti riigikord rajaneb. Kiilu viimane osa on aga jäänud puudulikuks, kuna põhiseadus deklareerib preambulis, et see peab „tagama eesti rahvuse ja kultuuri säilimise läbi aegade“.
4. I. 4. – vajaks täpsustamist, kuna praegusel kujul ei selgu EKAK-st üheselt, kellega koostöös täitevvõimu esindajad iga-aastase tegevuskava välja töötavad. Samuti jääb arusaamatuks, kas Riigikogule tuleb esitada üksnes aruanne tegevuskava täitmise kohta või ka eelnevals heakskiitmiseks tegevuskava ise (silmas pidades eriti asjaolu, et tegevuskavas märgitakse ka rahastamisallikad ja see võib olla suuresti seotud riigieelarvega).
5. I. 9. – selle kohaselt tunnustatakse Eesti Mittetulundussektori Ümarlauda kui peamist kogu sektorit esindavat koostöövormi. Siseministeeriumi andmetel on EMÜ-l liikmeid 247 (EMÜ, nõudes Siseministeeriumi poolset enda finantseerimist ja koostööd, on keeldunud oma liikmeskonna koosseisu Siseministeeriumile teatamast 2 aastat järjest, viidates demokraatia ahistamisele) ja ta ei vastuta oma liikmete kohustuste eest ega *vice versa*. Samas viidatakse seletuskirjas Eestis registreeritud 17 510-le mittetulundusorganisatsioonile, mistõttu ei pea me põhjendatuks antud kogu tunnustamist kõikide kodanikuühenduste esindusorganina, kuna selleks puudub mandaat ja ka kodanikuühenduste esindusorganisatsioonide heakskiit.
6. II. 5. – põhjendatuks ei saa pidada üldkeeles laialdaselt kasutatavale ja kindlapiirilise tähendusega mõistele „vabatahtlikkus“ uue sisu andmist EKAK tähenduses, sidudes selle kriteeriumiga, et eesmärgiks ei tohi olla isikliku tulu saamine. Tuleb märkida, et ka igasugune äritegevus rajaneb isikute vabatahtlikul ettevõtlikkusel. Vabatahtlikkuse kui väljakujunenud ja üheselt arusaadava mõiste sisu avamine EKAK-s on ebavajalik.
7. II. 8. – kogukonna mõiste on EKAK kontekstis antud samuti eritähendusega, milleks puudub reaalne vajadus. Kogukonnana tuleks mõista kõiki teatud paikkonnas elavaid inimesi, keda ühendavad samased ajaloolised, kultuurilised, etnilised jms tunnused, mitte ainult n.ö ühiskondlikult aktiivsemat osa neist inimestest. Kogukonna mõiste definitsiooni võiks EKAK-st välja jätta.
8. III. 3. – sellest põhimõttest ei selgu piisava täpsusega, milles peaks seisnema avaliku võimu tunnustatav mittetulundussektori õigus vaidlustada valitsuse poliitikat. Jääb arusaamatuks, kas siin on peetud silmas muuhulgas õigust vaidlustada sellisest poliitikast lähtuvad tegevused kohtus.
9. III. 7. – punktis on mittediskrimineerimise alused esitatud suletud loeteluna, kuigi lubatavaks ei saaks pidada ka muudel alustel isikute võrdsest kohtlemisest taganemist.
10. IV. 1. 4. – punkti vajalikkus jääb arusaamatuks. Samuti tekib küsimus, mida oleks mittetulundussektoril õigus ette võtta, kui avaliku võimu organite tegevus läheb vastuollu demokraatliku ühiskonnakorralduse aluspõhimõtetega ja võimu teostamise demokraatlike tavadega ning ilmneb kuritarvitusi? Samuti on arusaamatu, kes otsustab, kas on esinenud eelloetletud asjaolud (näiteks ilmnenud kuritarvitusi)?
11. V. – osa sissejuhatuse viimane lause (lk 11, esimene lõik) kordab ebavajalikult punkti I. 4. viimast lauset.
12. V. 4. 2. – EKAK rakendamise lähima aja prioriteetide all on välja toodud vajadus korrastada seltsingute tegevuse avalik-õiguslikud alused. Seltsingute tegevus põhineb eraõiguslikul seltsingulepingul ja EKAK-st jääb arusaamatuks, mida on silmas peetud nende tegevuse avalik-õiguslike aluste all.
13. V. 5. 2. – lähima aja prioriteedina nähakse EKAK-s ka mittetulundussektori eetikakoodeksi väljatöötamist, selle tutvustamist ja toimimise jälgimist. Selgusetuks jääb aga nimetatud eetikakoodeksi õiguslik tähendus ja organ, kes selle kehtestab. Sisult sama märkus ka punkti V. 5. 3. kohta seoses teenuste pakkumise üldiste standarditega.

Eelnõuga pannakse Vabariigi Valitsusele rida kohustusi, nt:

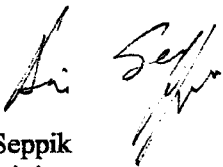
1. töötada igal aastal välja täpsem tegevuskava kodanikeühiskonna arengu toetamiseks;
2. luua tingimused, mis võimaldavad sobivaltel juhtudel mittetulundusühendustel nimetada oma esindajad avalikesse kogudesse, organitesse ja komisjonidesse;
3. töötada koos mittetulundussektori esindajatega välja hea koostööpraktika koodeks poliitikate väljatöötamise, elluviimise ja hindamise korraldamiseks ja mittetulundussektori kaasamiseks õigusloomesse;
4. toetada mittetulundussektori tegevust ja selle toimimise tugisüsteemi, eraldada selleks avalikest vahenditest (eelarvetest) vajalikud rahalised ja mitterahalised vahendid ning töötada välja ja avalikustada vastavad (rahastamis-) poliitikad;
5. luua kõigis olulistes ja seostatavates riigivõimuasutustes spetsiaalsed üksused või määrata ametiisikud, kes vastutavad mittetulundussektoriga koostöö korraldamise, hindamise ja arendamise eest;
6. muuta mittetulundussektori tegevusaluste ja -põhimõtete tundmine ametnike kvalifikatsiooninõuete lahutamatuks koostisosaks jne.

Siseministerium tegeleb kodanike kaasamise, aktiivse kogukonna loomise ja kodanikuosalusega kriminaalpreventsiooni ennetavas tegevusega juba aastaid. Kahjuks ei ole dokumendi ettevalmistamisel Siseministeriumi poole pöördutud, samuti puudub ka seletuskirjas selgitus, milliseid muutusi dokumendiga soovitakse saavutada.

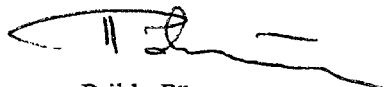
Kontseptsiooni olemasoleval kujul heakskiitmine võib endaga kaasa tuua mitmeid julgeolekuriske, andes laiemad tegutsemisvabaduse võimalused laiapõhjalistele kuritegelikele struktuuridele (skin-headid, parkašovi grupeering, maffia jne). Et vastuolusid mitte süvendada, peame otstarbekaks initsiatiivi üleminekut riiklikele struktuuridele, millele eelneks ministeriumidevahelise komisjoni moodustamine antud küsimuse riiklikuks läbitöötamiseks, EMÜ rahastajatest sõltumatute teadlaste poolse arvamuse saamist nimetatud eelnõuga kaasnevatest õiguslikest, finants- ja julgeolekuriskidest ja selle sobivuse hindamiseks Eesti riigi arengukavade ja erinevate valdkondade arengukavadega.

Põhimõtteliselt peame vajalikuks kodanike osalusega kaasneva Eesti riigi eesmärkidega kattuvate tegevuste juriidilise ja institutsionaalse raamistiku määratlemist riiklikul tasandil – see annaks selgemad piirid ka täitevvõimu tegevuseks koostöös kodanikuühendustega, kuid antud kontseptsiooni praegusel kujul vastuvõtmine tekitaks riigile palju probleeme ja kohustusi, mida on kas väga raske või võimatu täita.

Lugupidamisega

Ain Seppik
Siseminister
justiitsministri ülesannetes

Priidu Pärna
Kantsler